

Szelíd hangok Japánból

Ezer apró japán vers, tücskökről és liliomokról

Hadijelentések helyett kivételesen enyhébb és finomabb szövegek érkeztek Japánból. Egy hatalmas verskötet: a japán líra legszebb és legkönnyedebb alkotásainak gyűjteménye. A lexikonszerű 836 oldalas kötetben 1000 apró vers, mindegyik három verzióban: japánul, japán írással, utána japánul latin írással és végül angol fordításban. De ez még nem minden: majdnem minden csöpp kis vers után hosszú magyarázat következik.

A kötet címe: *An Anthology of Haiku Ancient and Modern*. Régi és modern haiku-k gyűjteménye. Összeállította bevezetéssel, jegyzetekkel, magyarázatokkal és minden egyébvel ellátta Asaturo Miyamori. Kiadta a tokiói Maruzen könyvkiadó vállalat. A bevezetésből megtudjuk, hogy mi az a haiku. Haiku a régi hagyományos japán versek formája. Nagyon nehéz haikunak írni, mert a vers nem lehet hosszabb 17 szótagnál. Három sorból áll, az első sor 5, a második 7, a harmadik megint 5 szótagú. Ezenkívül azonban még meglehetősen szigorú szabályai vannak a haiku-írásnak. A költőnek egy bizonyos természeti képet vagy hangulatot kell leírnia, amelynek gyakran szimbolikus, morális kicsengése van. Mindegyik versnek valamilyen évszakhoz kell tartoznia. Az európai olvasó ezt nem veszi észre, mert az évszakot a versben valamilyen virág, madár, rovar vagy gyümölcs említése jelképezi. A tavaszt jelképezi többek között: a csalogány, a pacsirta, a fecske, a pillangó, a béka (a japánok nagyon szeretik a békát és hangját sohasem nevezik kiirtatásnak, hanem mindig éneklésnek), a cseresznyevirág, a szilvavirág, az ibolya, a kaméfor, az azalea, továbbá a friss eső és az el nem olvadt hó. A nyár szimbólumai: hűvös esti szellő, kakuk, aranyhal, lótusz, mákvirág, krizantémum, stb. Ősz: tejút, telihold, vadliba, kis, édesbúgós rovarok, barkány, különböző piroselevelű fák. Tél: hulló levelek, fagy, jég, hó, dércsipe mezők, újfő, kacsa, stb. Egy ilyen évszak-célzásnak okvetlenül benne kell lennie a haikuban, mert különben a vers nem jó. Ezenkívül: az erkölcsi tartalmát, a tendenciát nem szabad túlságosan nyíltan kimondani, mert ez, mint a könyv szerkesztője írja, nem felel meg a japán ember tartózkodó, udvarias modorának. A japán szemérmes ember, versei is szemérmesek.

A haiku a legkollektívebb műfaj. Nemesak a nagy költők írnak haikun, hanem művelt magánemberek is. A császár és a császári ház tagjai minden év végén nagy haiku-pályázatot írnak ki, amelyen mindenki résztvesz, ók maguk is. A gyűjtemény szerzője azonban nyilván nem szereti a dilettantizmust és — bár a kötetet Takamacu császári hercegnek ajánlja — nem közli császárok és hercegnők verseit. Kizárólag jó költőktől hoz haikukat, elsősorban a régiektől, de a modernektől is.

Találomra lehet lapozgatni az ezer kis versben. Bármelyiket érdekes elolvasni, mindegyikben valami végtelen könnyedség, frissesség és finomság van. Odavetett hajszálfinom japán tusrájkokra emlékeztetnek. Itt van például a 835-ös számú vers, melyet Kubucu, egy papköltő írt. Címe: »A kurumei börtönben«. Így hangzik (szabad fordításban):

A rab nők sírtak, én is sírtam
Míg prédikáltam nekik egy hideg őszi napon.

Miyamori, aki a verseket angolra fordította, ezt a jegyzetet fűzte hozzá:

— A fordító is könnyekre fakadt, mialatt ezt a verset olvasta.

A 632-es számú vers, melynek költője Ryokvan, így hangzik:

A holdsugarat ablakomból
Nem lopta el a tolvaj.

Háromszor annyi magyarázat következik: egy este tolvaj járt a költő házában és különböző értéktárgyakat vitt el. A költő búsult a kár fölött, de mikor meglátta ablakában a holdfényt, megvizsgálatódott, mert ezt senkinek lophatja el tőle.

A 868-as számú versnek ez a címe: »Unokám iránti szeretetből«. Chigetsu-Ni, egy öreg költő írta.

Ó kis béka, szalmakunyhót építet
Hogy benne lakj.

A magyarázatból megtudjuk, hogy a költő unokája iránti szeretetből átviszi a kis békára és kunyhót épít neki. De — hangzik a magyarázat — az is lehet, hogy az egész csak szimbólum és a költő unokájára gondol, amikor békáról ír.

A 271-es vers, Shushiki műve, egyszerű természeti kép, minden magyarázat nélkül:

Az ibolyát gyengéden megsimítja
A jádán farka.

A 737-es számú vers némi iróniát árul el. Természetesen rendkívül szelíd és tartózkodó japán iróniát.

Azok az emberek, akiket nem szereztek
Felkeresnek újévi jókívánságaikkal.

A legnagyobb haiku-költő Basho volt, aki a XVIII-ik században élt. Rengeteg verset közöl tőle a gyűjtemény. Például:

Jaj, a szentjánosbogár nappal
Egyszerű vörösnnyakú rovar.

Magyarázat: »A klábrándulás tipikus példája.

Nagyon híres ez a vers:

A templomharangon
Jól alszik a pillangó.

A rendkívül kimerítő magyarázat elmondja, hogy a kis pillangó gyanútlanul alszik és nem is sejt, hogy egyszerre csak megmozdul alatta a rettenetesen nagy harang és felzeng lőszó hangja. Az emberek is ilyen gondtalanul élnek sokszor, mialatt stb. stb.

A pillangó álma egyébként kedvelt motívuma a haiku-költészetnek. Suiu-Jo verse így hangzik:

A pillangó a fűben alszik,
Tálad nem is tudja, hogy elmúlik a tavasz.

Magyarázata miatt figyelemreméltó az alábbi vers, melyet Baishitsu írt.

A szunyogháló mögött
Nézem a holdfényben röpködő bájos szunyogokat.

A gyűjtemény szerkesztője ehhez a vershez ezt a megjegyzést fűzi: »Csak egy költő találhatja bájosnak a szunyogokat.«

Nyilván vallásos értelme van Shiki versének:

A hó megolvadt
A nagy Buddha egyik vállán.

Ugyanez a költő írja:

Milyen piszkos emberek!
Orchideák ára fölött alkudoznak.

Magyarázat: »Az orchidea olyan nemes virág, hogy csúnya, materialista dolog az ára fölött alkudozni.

(Vajjon mit írta ez a költő azokról a csúnya emberekéről, akik sokmillió mandáriai és kínai élete fölött alkudoznak!)

Ügylátszik a japán költők a békét szeretik, mert 1919 újévi Shō-U verset írt ezzel a címmel: »A világháború utáni újéve.

Mindenki örüljön! Ezt az újévet
Az egész világon megünneplik.

Tai-U költő az első a japán irodalomban, aki a telefonról ír. Verse így hangzik:

A telefonon érkeznek
Az első újévi üdvözlések.

Ez a költő nyilván már féligmeddig futuristának számít a japán irodalomban, mert bevezette a haiku elemek közé a modern technikát.

Egy Hashin nevű drogista filozofustartalmú verset írt:

Nincs se ég, se föld,
Csak hópelyhek hullnak szakadatlan.

San-In gyógyszerész verse:

Amíg sétáltam, ott messze
A madárijesztő is sétált.

Keisui magántisztviselő verse:

Becsuktam az ajtókat
A holdat kint hagytam a kertben.

Egészen modern, csaknem szurrealista az a vers, amelyet egy másik magántisztviselő-költő, Toshi írt:

Milyen szép az első hó!
»Csak hivatalos ügyben fogadunk.«

Az 1923-as szörnyű földrengés után ezt a verset írta Seiran japán főrendiházi tag »Földrengés« címmel:

Csak egy templom áll még
A tejút alatt.

Egy másik modern költő, Rakuten, impresszionista pillanatfelvételt ad egy versében:

Félrehajtották napernyőiket,
Egymáramosolyogtak és továbbmentek.

Finom és erős Saisei verse:

Milyen hideg őszi éjszakai
A tücskök megeszik saját lábukat.

Choi hírlapíró ezt a verset írta:

Nézd, a csalogány hogy udvarol
Kertemben a szilvavirágnak.

Így írnak ezek a japán költők. És most az a kérdés: ilyen finomak, ilyen gyengédek és érzékenylelkűek valóban a japánok? Vagy csak látszat az egész és az igazság az, hogy lepkekről, csalogányokról, orchideákról írnak halk, dallamos szótagokat és közben nyugodtan gyártják az ágyúkat és vonulnak gázbombákkal a kínaiak ellen, akik szintén légies, pókhálószerű verseket írnak? Melyik a japán nép igazi hangja? Ezt volna jó most tudni. Mert a mandáriai ultimátumok hangja nem ilyen lágy, révedező és könnyed. Reméljük, hogy ez az utóbbi a hazug; az ultimátumok és az ágyúk hangja, és ezek a kis versek mondanak igazat.

B. Gy.

JAMBOREE

A PESTI NAPLÓ CSERKÉSZROVATA

**A szegény cserkészek
75%-kal olcsóbban utazhatnak
a Jamboreera!**

Az illetékes hatóságok már eddig is nagy megértéssel karolták fel a Jamboree ügyét. Most a kereskedelmi minisztérium, illetve a MÁV a vidéken lakó cserkészekre vonatkozóan nagyfontosságú lépésre határozta el magát: lehetővé teszi, hogy azok a magyar cserkészek, akiknek valamilyen okból nincs módjukban a gödöllői világtáborozáson résztvenni, legalább megtekinthessék ezt a cserkészek életében kimagasló jelentőségű eseményt. Elhatározták, hogy az ország valamennyi Budapestre vezető fővonalán végig úgynevezett gyermekvonatokat állítanak be a forgalomba a Jamboree idejére. Ezekkel a vonatokkal mindenfelől felrándulhatnak a cserkészek nagyobb csoportokban Budapestre, illetőleg Gödöllőre. A viteldíjat a rendes személydíjszabásnál 75%-kal olcsóbban állapították meg.

Ez a kedvezmény bizonyára nagy örömet fog kelteni az érdeklő cserkészek között. Azok, akik fájt szívvel már előre lemondtak arról, hogy résztvegyenek a Jamboreen, az olcsó utazási alkalom révén legalább meglátogathatják a nagy cserkésztábor.

**Az angolok
a gödöllői táborozás után
azonnal hazamennek**

A Jamboreen résztvevő angol cserkészek parancsnoksága hivatalos úton közölte: nem járul hozzá ahhoz, hogy cserkészei a Jamboree után meghívásokat elfogadjanak. A parancsnokság ezt az álláspontját ezzel indokolja, hogy az angol cserkészek különböző vonatokon érkeznek és vasúti jegyüket ide és vissza egy tételben kell ezekre a vonatokra megváltani.

Ezek szerint csak a segédtáborokban elhelyezett angol csapatok tagjai fogadhatják el a Jamboree utáni meghívásokat. Ez a határozat előreláthatólag azt fogja eredményezni, hogy az angol cserkészekért még nagyobb versengés indul meg a vendéglátók közt.

A Jamboree hírei

— Két hónapig lesznek távol hazájuktól a Jamboreen résztvevő brazil cserkészek. Nem kis áldozatot hoztak a brazil cserkészek, amikor elhatározták, hogy eljönnek a gödöllői Jamboreera. Ok ugyanis — a táborozást és a hosszú utazást beleértve — hatvan napig lesznek távol hazájuktól. Ez a hosszú távollét különösen nagy nehézséget jelentett a segéd- és táborcserkészeknek. Az ottani cserkészszevetség közbenjárására főnökeik végül is szabaddá tették a fiúkat. A legtöbb munkaadó még azt is hangsúlyozta, hogy készséggel engedni el alkalmazottját, mivel annak tapasztalatai közvetve az ő javára is válhatnak.

— Országos cserkész-sajtóértekezlet. A Jamboree sajtócsoportja február 15-én a Cserkészházban értekezletet tartott, amelyen az ország tíz cserkészkörületének sajtóreferensei is résztvettek. Az értekezleten a kerületek beszerzését állapították meg, ezenkívül a Jamboree-tábor sajtószolgálatának előkészületeiről is tárgyaltak.

— Varsó 525 cserkészt küld Gödöllőre. Az egyik lengyel cserkészszevetség érdekes hírt közöl: a varsói cserkészkörületben 525-en készülődnek a Magyarországra való utazásra. Az 525 lengyel cserkész külön Jamboree zászlóaljat kíván alkotni. A zászlóaljának vitorlázszevetség, rádió-, mentő-, jeladó-, zene- és siklórepülőrajza van. A siklórepülő két gépet is hoznak magukkal.

— Kirándulás Főtra. A Jamboree alatt a külföldi cserkészek — mint már megírtuk — meglátogatják az ország legnevezetesebb városait. A kirándulások programja állandóan bővül. A parancsnokság engedélyével a X. altábor cserkészei még külön kirándulást fognak tenni Főtra, ahol az ősi Károlyi-kastélyt és a nemzetközi segélypénzkből épült hadirokkanttelepet tekintik meg.

— A külügyi főtábornok újabb rádióelőadása. Emlékeztet, hogy a rádió idegennyelvű cserkészelőadóssorozatát annakidején dr. Molnár Frigyes, a cserkészszevetség külügyi főtábornoka kezdte meg angolnyelvű felolvasással. Február 21-én ismét Molnár főtábornok olvas fel a Jamboree előkészületeiről, ezúttal német nyelven.

— A MEFHOSz mozgalma a Jamboreeal kapcsolatban. A MEFHOSz révén közel ezer külföldi főiskolai testület és egyéb alakulat kapott meghívást Budapestre, illetőleg Gödöllőre. A külföldi egyetemi hallgatók társasutazás révén jönnek a magyar fővárosba.

— A vízicserkészek készülődése. A magyar vízcserkészekre a Jamboree különleges feladatokat ró, hiszen a vízi Jamboree egyike a nagy táborozás legszébb részleteinek. A vízicserkészek hatalmas felvonulása a Dunán érdekes eseménynek ígérkezik. A vízicserkészek tisztában is vannak feladatuk fontosságával és már most folyik a szorgos előkészület a vízicserkészekre. Szakszerű vezetést mellett gyakorolnak a fiúk minden hétfőn, szerdán és szombaton délután 3-4-ig, ezenkívül szombaton este 10-11-ig. Magyar Egyesült Szövetség taumenedecájában.

— Ötnyelvű ismertető fűzet a Jamboreeről. Az IBUSz a táborparancsnoksággal kötve a gödöllői táborozásról ismertető fűzetet ad ki a nagyközönség számára, egyelőre magyar, angol, francia, német és olasz nyelven. Ebben a fűzetben mindazokat a tudnivalókat összefoglalják, amelyek az idejű nem cserkész külföldieket érdekelhetik.